

گزارش «وطن امروز» از روایت تحلیلگران خارجی در باره نقش محوری رهبر شهید انقلاب در قدر تمند شدن ایران

معمار قدرت ایران

اسلامی دانسته است.

■ **مقاومت در برابر سلطه خارجی**

کارشناسان دیگری نیز تأکید دارند دیپلماسی امام شهید انقلاب اسلامی بر استقلال ملی، حفظ حاکمیت کشور و این سیاست خارجی به هدایت ایران در دوره‌های دشوار، تحت تأثیر فشارهای شدید، تحریم‌ها و درگیری‌های نظامی کمک کرد. در همین ارتباط استاد دانشگاه جورج تاون آمریکا معتقد است مهم‌ترین میراث فکری

گروه بین‌الملل: در حالی که مشهد مقدس روز پنجشنبه و ساعات نخست بامداد جمعه میزبان میلیون‌ها عاشقی بود که از ایران و خارج از ایران برای آخرین وداع با قائد عظیم‌الشان شهید امت اسلام در این شهر مذهبی گرد هم آمده بودند، همزمان بسیاری از کارشناسان و رسانه‌های بین‌المللی محو سیل میلیونی سوگواران آیین تشییع حضرت آیت‌الله‌العظمی شهید سیدعلی حسینی‌خامنه‌ای بودند؛ عزادارانی که پس از تشییع رهبر شهید انقلاب اسلامی در شهرهای تهران، قم، نجف و کربلا، در ایستگاه آخر مشهد حضور بهم رساندند و پیوند عمیق معنوی و عاطفی خود با این شهید والاقام تاریخ را به نمایش گذاشتند. به گزارش «وطن امروز»، بسیاری از کارشناسان و ناظران خارجی با اشاره به جمعیت میلیونی مشایخت‌کنندگان رهبر شهید ایران از تهران تا قم، نجف، کربلا و سپس مشهد، به بررسی دلایل محبوبیت و نفوذ فراملی معظمله پرداختند. کم نیستند صاحب‌نظران، تحلیلگران و کارشناسانی که برای اشاره به چرایی تشییع میلیونی قائد شهید انقلاب اسلامی به کارنامه عملکرد درخشان ایشان در ایران و منطقه اشاره کرده‌اند. در واقع بسیاری از کارشناسان آیت‌الله شهید سیدعلی خامنه‌ای(ره) را معمار تثبیت قدرت ایران در عرصه‌های سیاسی، دفاعی، معنوی و راهبردی می‌دانند و معتقدند، در دوران رهبری ایشان، جمهوری اسلامی توانست ضمن حفظ استقلال و حاکمیت خود، جایگاهش را به‌عنوان یکی از بازیگران تأثیرگذار بین‌المللی تثبیت کند. بخش قابل توجهی از تحلیلگران غربی، مهم‌ترین میراث سیاسی پیشوای شهید را حفظ حاکمیت ملی، تقویت توان بازدارندگی و مقاومت در برابر فشارهای خارجی دانسته‌اند. صاحب‌نظران کشورهای منطقه نیز بر این باورند ایشان با اتکا به رویکردی راهبردی، نقش مهمی در افزایش وزن ژئوپلیتیک ایران، گسترش نفوذ منطقه‌ای و شکل‌گیری موازنه‌های جدید قدرت در غرب آسیا ایفا کردند. همزمان، شماری از رسانه‌های بین‌المللی نیز در گزارش‌های خود، ضمن مرور دستاوردهای دوران رهبری، بر نقش محوری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در هدایت جمهوری اسلامی طی مقاطع حساس، از جنگ‌ها و تحریم‌ها گرفته تا تحولات منطقه‌ای، تأکید کردند.

■ **معمار تقویت قدرت ملی ایران**

حفظ و افزایش قدرت ایران در تحولات پرچالش بین‌المللی طی ۴ دهه گذشته یکی از موضوعات مهمی است که به عقیده بسیاری از کارشناسان در کارنامه دوران زعامت رهبر شهید انقلاب اسلامی دیده می‌شود. نویسنده و استاد سابق علوم سیاسی

دانشگاه هاروارد آمریکا درباره میراث فکری و سیاسی ایشان تأکید کرد: آیت‌الله علی خامنه‌ای نقشی کلیدی در توسعه ایران به‌عنوان بخشی از مقاومت در برابر غرب داشت و در مرکز روند توسعه جمهوری اسلامی از زمان انقلاب ایران در سال ۱۹۷۹ تا زمان شهادت در سال ۲۰۲۶ قرار داشت. «ویلمر لئون» با اشاره به نقش رهبر شهید در توسعه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران گفت: اندیشه‌های رهبر عالی ایران که بیشترین تأثیر را بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران داشت، گسترش راهبردی ۵ شاخه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود. وی تصریح کرد آیت‌الله درک کرده بود ایران برای اینکه بتواند از خود در برابر امپریالیسم غرب و مداخله آن حفاظت و صیانت و در عرصه بین‌المللی رقابت کند، ناگزیر خواهد بود نیروهای دفاعی خود را به شیوه‌ای مدرن سازماندهی کند، در حالی که به سنت اسلامی پایبند باقی بماند. تحلیلگر آمریکایی اظهار کرد: وی همچنین عامل اصلی قرار دادن توانمندی‌های هسته‌ای ایران در مرکز امنیت ملی این کشور بود. این امر فوق‌العاده استراتژیک بود، به گفته استاد پیشین دانشگاه هاروارد، رهبر شهید ایران نقش اساسی در گسترش دامنه نفوذ و حضور منطقه‌ای ایران در محور مقاومت ایفا کرد. وی روابط با حزب‌الله در لبنان، حماس در فلسطین، انصارالله در یمن و نیروهای مقاومت در سوریه را گسترش داد و هماهنگ کرد. لئون درباره نقش امام شهید انقلاب اسلامی در شکل‌دهی و حفظ استراتژی «محور مقاومت» در منطقه و فراتر از آن بیان کرد: آیت‌الله در پاسخ به ترورهای بی‌وقفه اشخاص مهم ایرانی، تحریم‌های ناعادلانه، حملات نظامی غیرقانونی، خرابکاری‌ها و اقدامات تروریستی علیه صنایع این کشور، رویکردی بسیار منحصr به فرد برای پاسخ به غرب اتخاذ کرد. دیدگاه لئون با ارزیابی شماری دیگر از کارشناسان آمریکایی نیز همخوانی دارد. جان اترمن، مدیر برنامه خاورمیانه در مرکز مطالعات ژئوپلیتیک راهبردی و بین‌المللی آمریکا (CSIS)، بارها تأکید کرده است ایران طی دهه‌های اخیر در دوران رهبری آیت‌الله خامنه‌ای توانسته با تکیه بر شبکه متحدان منطقه‌ای و توسعه قابلیت‌های دفاعی، نفوذ خود را در معادلات بین‌المللی افزایش دهد.

همچنین «ری تکیه» پژوهشگر شورای روابط خارجی آمریکا (CFR)، در تحلیل‌های خود، یکی از ویژگی‌های دوران رهبر شهید انقلاب اسلامی را حفظ انسجام ساختار سیاسی و تبدیل فشارهای خارجی به عاملی برای تقویت توان داخلی و بازدارندگی جمهوری

خارجی کاملاً موفق بود. این رویکرد طی سالیان متمادی، تأثیر قابل توجهی بر سیاست خارجی تهران پویژه در زمینه نحوه ایجاد شبکه‌های اتلافی برای مقابله با طرح‌های غربی و صهیونیستی در منطقه داشت. تحلیلگر آمریکایی اضافه کرد: سیاست خارجی آیت‌الله به ایران کمک کرد استقلال خود را حفظ کند و در عین حال نفوذ تهران را در مناطق مختلف گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که «مقاومت» به یک چارچوب جامع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تبدیل شد.

■ **نقطه عطف تاریخ ایران و منطقه**

گسترده‌گی و شکوه مراسم وداع و تشییع امام شهید انقلاب اسلامی تا آنجا فراگیر و تعیین‌کننده بود که بسیاری این مراسم باعظمت را نقطه عطف تاریخ ایران و منطقه عنوان کرده‌اند. فراکسیون «وفاداری به مقاومت» وابسته به حزب‌الله در پارلمان لبنان، پس از نشست دوره‌ای خود با صدور بیانیه‌ای مراسم تشییع میلیونی پیکر مطهر حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی حسینی‌خامنه‌ای(ره) را یک رویداد تاریخی بی‌سابقه دانست. فراکسیون وفاداری به مقاومت در بیانیه خود تصریح کرد مشارکت میلیونی در مراسم تشییع پیشوای شهید چه از نظر پیوند میان رهبری و مردم و چه از حیث ابعاد و دلالت‌های سیاسی و معنوی آن، در تاریخ بی‌نظیر است. محمد الموشکی، نویسنده و فعال سیاسی یمنی هم در پیامی با اشاره به تأثیر شهادت امام خامنه‌ای(ره) بر ایران و منطقه تأکید کرد شهادت ایشان انقلاب دیگری ایجاد کرد که باعث تجدید و تقویت انقلاب قبلی شد. محمد الفرح، عضو دفتر سیاسی انصارالله هم تأکید کرد مراسم تشییع پیکر مطهر امام شهید سیدعلی خامنه‌ای، پیامدهایی فراتر از جنبه احساسی دارد، زیرا این یک نمایش سیاسی است که انسجام نظام سیاسی ایران و حمایت مردمی از آن را در یک دوره حساس منعکس می‌کند. دکتر منتظر الشرع، کارشناس عراقی نیز تأکید کرد تشییع پیکر مطهر امام شهید از یک مراسم سوگواری صرف فراتر رفت و به یک رویداد سیاسی استراتژیک تبدیل شد که منعکس‌کننده ماهیت چشم‌انداز منطقه است. همچنین احمد الیحمدی، فعال سیاسی عمانی اظهار کرد مراسم تشییع پیکر امام شهید سیدعلی خامنه‌ای، رویدادی استثنایی است که فراتر از یک مناسبت صرف است. اسماعیل النجار، فعال سیاسی لبنانی هم تأکید کرد درگیری‌های نظامی کمک کرد، تشییع پیکر امام شهید خامنه‌ای، رویدادی استثنایی در تاریخ ایران و منطقه است، زیرا

و سیاسی دومین رهبر انقلاب اسلامی ایران، تأکید ایشان بر استقلال ملی، حفظ حاکمیت کشور و مقاومت تهران در برابر سلطه خارجی بود. «جورجیو کافیسرو» تصریح کرد: آیت‌الله خامنه‌ای از زمان بر عهده گرفتن رهبری در سال ۱۹۸۹، این اصول را به یک دکترین راهبردی منسجم تبدیل کرد که به هدایت تهران در دوره‌ای دشوار، تحت تأثیر فشارهای شدید، تحریم‌ها و درگیری‌های نظامی کمک کرد. وی افزود: رهبر عالی ایران در ترویج و تقویت مفهوم مقاومت در برابر فشار و زورگویی

چگونه تنگه هر مز می تواند به موتور خلق ثروت برای ایران تبدیل شود؟

اقتصاد در سایه هر مز

کند و از موقعیت ترازینتی خود بهره بیشتری ببرد.

۴- **بانکرینگ و سوخت‌رسانی دریایی**

هزاران کشتی تجاری هر سال از خلیج فارس عبور می‌کنند و بخش مهمی از آنها در مسیر خود به سوخت، خدمات فنی و پشتیبانی نیاز دارند. سهم ایران از این بازار در مقایسه با ظرفیت جغرافیایی آن محدود است. توسعه این بخش می‌تواند به ایجاد درآمد ارزی، اشتغال تخصصی و ارتقای جایگاه بنادر کشور کمک کند.

۵- **صنایع تعمیرات و نگهداری دریایی**

بسیاری از مراکز مهم تعمیر کشتی در جهان، نه تولیدکننده بزرگ نفت هستند و نه صادرکننده عمده کالا، بلکه با ارائه خدمات تخصصی، بخشی از زنجیره ارزش تجارت دریایی را در اختیار گرفته‌اند. سرمایه‌گذاری در این صنعت می‌تواند مزیت رقابتی جدیدی برای ایران ایجاد کند.

۶- **اقتصاد داده**

در دنیای امروز، اطلاعات مربوط به تردد کشتی‌ها، تحلیل ریسک، وضعیت بنادر و زنجیره‌های تأمین، خود یکی دارایی اقتصادی ارزشمند است. ایجاد زیرساخت‌های فناوری برای تحلیل داده‌های دریایی و ارائه خدمات اطلاعاتی به شرکت‌های حمل‌ونقل و لجستیک می‌تواند افق تازه‌ای برای اقتصاد دریامحور ایران بگشاید، البته این امر باید در چارچوب قوانین بین‌المللی، تمهذات حاکم بر دریانوردی و الزامات حفاظت از داده‌ها انجام شود.

۷- **خدمات مالی و بیمه‌ای**

افزایش ریسک در یک منطقه، هزینه بیمه را افزایش می‌دهد. هرچند محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها و دسترسی به بازارهای مالی بین‌المللی، موانع مهمی ایجاد کرده اما در بلندمدت می‌توان به ایجاد سازوکارهای منطقه‌ای برای پوشش ریسک، بیمه حمل‌ونقل یا همکاری‌های مالی با شرکای اقتصادی اندیشید. تحقق این هدف نیازمند اصلاحات حقوقی، ثبات مقررات، شفافیت و اعتمادسازی است. در کنار این فرصت‌ها، یک واقعیت نیز نباید نادیده گرفته شود: هیچ سرمایه‌گذاری بلندمدتی در محیطی که از بی‌ثباتی مزمن، ریسک بالا و نبود پیش‌بینی‌پذیری رنج می‌برد، شکل نمی‌گیرد. اگر هدف، تبدیل جغرافیا به ثروت باشد، امنیت

رضا رحمتی

از حساس‌ترین آبراه‌های جهان است. طی دهه‌های گذشته نیز تقریباً تمام تحلیل‌ها حول این پرسش شکل گرفته بود: ایران قادر است تنگه هرمز را ببندد یا هزینه حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای را افزایش دهد؟ این پرسش اگرچه از منظر امنیت ملی اهمیت دارد اما دیگر برای ترسیم آینده منافع ملی ایران کافی نیست. پرسش مهم‌تر آن است که چگونه می‌توان این مزیت ژئوپلیتیک را به سرمایه اقتصادی پایدار و مولد تبدیل کرد؟ در شرایط کنونی ایران، ضرورت اول حفظ توان نظامی و ژئوپلیتیک در تنگه هرمز و خلیج فارس است. نگه داشتن این موقعیت در این شرایط از نان شب هم برای ایران واجب‌تر است؛ چه اینکه نقطه خیز قدرت اقتصادی کشور در همین وضعیت است. با این حال این یادداشت بر آن است موضوع را از دریچه اقتصادی بررسی کند.

شاید مهم‌ترین تحول قرن ۲۱، تغییر ماهیت قدرت باشد. اگر در قرن گذشته کشورها با تصرف سرزمین، کنترل منابع یا برتری نظامی تعریف می‌شدند، امروز بخش مهمی از قدرت در توان اثرگذاری بر هزینه‌های تجارت جهانی، امنیت زنجیره‌های تأمین و مدیریت ریسک نهفته است. به بیان دیگر، کشورها دیگر تنها نفت، گاز یا کالا صادر نمی‌کنند، آنها بر «ریسک» نیز اثر می‌گذارند و همین اثرگذاری، به یک منبع قدرت تبدیل شده است.

بحران اوکراین، حملات به کشتی‌ها در دریای سرخ و تنش‌های خلیج فارس نشان داد حتی بدون اشغال سرزمین یا نبرد مستقیم، اختلال در یک گلوگاه راهبردی می‌تواند قیمت انرژی، هزینه حمل‌ونقل، حق بیمه، قیمت مواد غذایی و حتی تورم جهانی را تحت تأثیر قرار دهد. در چنین شرایطی، مفهوم جدیدی از قدرت در حال شکل‌گیری است: قدرت قیمت‌گذاری بر ریسک.

دیجیتال، تحلیل داده و زیرساخت‌های هوشمند، آینده تجارت دریایی را شکل خواهد داد.

ت- **گذار تدریجی از رقابت ژئوپلیتیک به همکاری منطقه‌ای**
رقابت ژئوپلیتیک در شرایط کنونی مهم‌ترین فاکتور است. ایران در وضعیت بسیار مهمی در نظم چند قرن گذشته است و در این رقابت عنصر اساسی، اراده نظامی و توان تحمیل قواعد ژئوپلیتیک است اما بعد از تثبیت این شرایط (البته منظور زمانی نیست) تقویت همکاری‌های اقتصادی با همسایگان خلیج فارس و کشورهای پیرامونی برای تبدیل رقابت ژئوپلیتیک به همکاری اقتصادی در حوزه‌هایی که منافع مشترک ضرورت دارد، در اولویت است.

ث- **کاهش ریسک‌های غیرضروری**

تلاش برای افزایش پیش‌بینی‌پذیری محیط کسب‌وکار و کاهش ریسک‌های غیرضروری، موجب تبدیل ظرفیت جغرافیایی به فرصت اقتصادی می‌شود.

در نهایت، شاید مهم‌ترین تغییر ذهنی آن باشد که قدرت ایران صرفاً با تعداد موشک‌ها، برد پهپادها یا ظرفیت‌های نظامی سنسجیده نشود. این ابزارها در چارچوب بازدارندگی اهمیت دارد اما آینده منافع ملی در آن نقطه‌ای رقم می‌خورد که جغرافیا به سرمایه، امنیت به خدمت اقتصادی و موقعیت راهبردی به ارزش افزوده پایدار تبدیل شود. فقدان چنین درکی سبب شد تهران نتواند از ظرفیت جغرافیایی سوریه، لبنان، یمن و حتی عراق استفاده کند و این بستری‌های استراتژیک برای ایران صرفاً گزینه استراتژیک بودند و به قدرت اقتصادی ترجمه نشدند.

اگر ایران بتواند از مزیت بی‌بدیل خود در خلیج فارس نه فقط برای افزایش هزینه درگیری، بلکه برای کاهش هزینه تجارت، توسعه خدمات، جذب سرمایه و خلق ارزش اقتصادی استفاده کند، نگاه تنگه هرمز تنها یک گلوگاه انرژی نخواهد بود، بلکه به سکوی شکل‌گیری یک اقتصاد دریامحور و یکی از پایه‌های قدرت ملی که با کلید نظامی تبدیل خواهد شد. این همان نقطه‌ای است که «بازدارندگی نظامی» در خدمت «توسعه اقتصادی» قرار می‌گیرد و ژئوپلیتیک، از ابزاری برای مدیریت بحران به ابزاری برای خلق ثروت ملی تبدیل می‌شود.